

Pretexte pentru lectură

Figuri istorice ale Banatului: cazul Sever Bocu

de Gabriela Panu

Istoria Banatului de altă dată supraviețuiește, din fericire, în zilele noastre nu doar prin moștenirea direct vizibilă, cea arhitecturală, pluri-etnică sau multiculturală, ci și prin binevenite contribuții științifice care își propun să aducă în prim-plan trecutul mai mult sau mai puțin recent al acestei regiuni. Istorici, filologi, sociologi sau pur și simplu colecționari de obiecte vechi contribuie, fiecare în felul său, la recrearea din perspectiva prezentului a unor secvențe temporale specifice. Orice exercițiu de reconstrucție discursivă a trecutului are însă limitele sale, pornind de la accesibilitatea și tipul surselor folosite și terminând cu instrumentele de analiză folosite (deoarece uneori ies la iveală regretabile amprente ideologice), întregul arsenal istoriografic nu poate scăpa întotdeauna neatins de flagelul inadecvării. În lupta cu trecutul perspectivele joacă un rol decisiv, deoarece existența lor este indicatorul cel mai important al unei istoriografii sănătoase, nealterate de unilateralitate.

Vârstele social-politice ale Banatului corespund, în cele din urmă, istoriilor sale multiple. Din acest punct de vedere este contraproductivă afirmația conform căreia Banatul ar avea o istorie anume. Dimpotrivă o regiune atât de efervescentă din punct de vedere etno-cultural are, în mod necesar, mai multe istorii care se întrepătrund și dau, în cele din urmă, sens și consistență oricărei regiuni multiculturale.

Din anumite puncte de vedere, contribuțiile științifice la istoria Banatului relevă o oarecare asimetrie. Fără a face din această afirmație un adevăr absolut, nu este greu de observat faptul că filonul istoriei politice a Banatului este oarecum subdezvoltat (comparativ cu alte regiuni), în pofida potențialului însemnat pe care îl are acest subdomeniu. De aceea, orice contribuție care se încadrează, fie și parțial, în zona istoriei politice, nu poate fi decât binevenită.

În acest sens este salutară apariția volumului însemnat de universitarul timișorean Lucian-Vasile Szabo, lector al Universității de Vest din Timișoara și cercetător cu experiență. Apărută la Editura Universității de Vest din Timișoara, în

Lucian-Vasile Szabo, *Sever Bocu: strategii publicistice și geopolitice*, Editura Universității de Vest, Timișoara 2016, 183 p.

colecția *Aula Magna*, cartea *Sever Bocu: strategii publicistice și geopolitice* este atent scrisă, bine documentată și cuprinde o perspectivă interdisciplinară menită să evidențieze condiționările care au existat între diferitele paliere ale sferei publice în prima jumătate a secolului al XX-lea, centrându-se pe una dintre cele mai marcante personalități ale Banatului din acea perioadă.

Publicist de mare vocație, dar și activist politic redutabil, Sever Bocu a fost o voce puternică a Banatului, chiar dacă personalitatea sa nu a fost întotdeauna văzută cu ochi buni în anumite cercuri politice. Bocu a trăit vremuri tumultuoase și s-a raportat la ele de cele mai multe ori cu luciditate și consecvență. Apărător al intereselor Banatului, dar renegat în același timp de anumite cercuri căzute în capcana extremismului¹, personajul principal din cartea lui L.V. Szabo pare pe alocuri copleșit de vremuri. Evenimentul istoric al Marii Uniri din 1918, dincolo de șansele pe care le deschidea pentru tânărul stat român, duce mai mult sau mai puțin direct la o serie de probleme și provocări specifice guvernării în societăți plurale. Tentația centralismului politic nu poate fi ocolită de factorii decizionali ai acelor vremuri iar ascensiunea curentelor radicale este posibilă prin specularea clivajelor sociale și a dezechilibrelor economice.

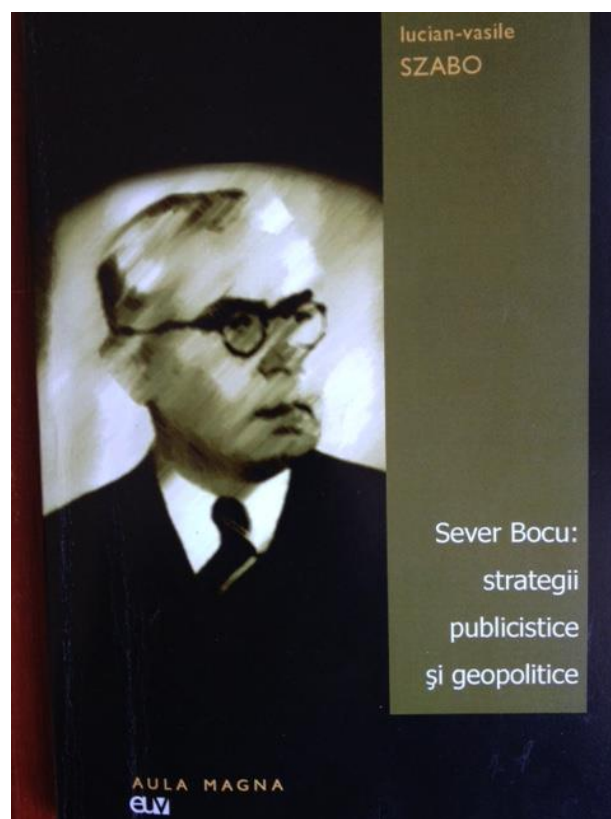
Lucian-Vasile Szabo își construiește firul narativ folosindu-se de interconectarea unor planuri aparent fără legătură unele cu altele. Titlul îi poate surprinde pe unii prin alăturarea unor concepte care arareori devin apropiate, chiar și în

¹ Cf. *Svastica Banatului*, an IV, nr. 19, aprilie 1930, p. 3, „Sever Bocu este un corp străin în Banat. Un spin neplăcut, care s-a înfipt în trupul nostru din cauza unei lipse de atențiune”, (n.a.).

literatura de specialitate. „Strategiile publicistice și geopolitice” ale lui Sever Bocu își relevă însă utilitatea pe parcursul volumului atunci când cititorul vine în contact cu lumea infestată ideologic a perioadei interbelice. Stânga și dreapta totalitară își disputau întâietatea în spațiul public, apelând desigur la instrumentele propagandei. Acesta este și motivul pentru care presa acelor vremuri este deosebit de importantă atunci când analizăm diferite fenomene socio-politice sau chiar elite regionale de talia lui Bocu. Autorul se dovedește inspirat atunci când sugerează – direct din titlu – dimensiunea geopolitică a gândirii lui Sever Bocu. Dincolo de ambiguitățile pe care geopolitica le-a stârnit după cel de-al Doilea Război Mondial (mai ales din cauza instrumentalizării ideologice a disciplinei pe vremea național-socialiștilor), nu putem ignora relevanța conceptuală a domeniului atunci când dorim să surprindem condiționări mai mult sau mai puțin vizibile între actori socio-politici regionali și internaționali. Miza geopolitică din strategiile lui Bocu se cuvine a fi văzută prin prisma tandemului regional/național *versus* internațional, știut fiind că unele provocări importante pentru România perioadei interbelice au fost în esență sistemice: presiunea ideologică a bolșevismului și fascismului, potențialul hegemonic al unor vecini motivați de pierderi teritoriale, crizele economice, arhitectura de securitate a Europei la acea vreme etc. Sever Bocu, personaj lucid și realist atunci când venea vorba de relațiile internaționale, a fost preocupat constant de asemenea aspecte. Acest lucru nu înseamnă că a subestimat importanța factorilor interni în realizarea proiectului de țară la care pusese hotărât umărul. În viziunea lui Bocu, situația internă a României Mari necesita acțiuni concrete pe diferite planuri. Astfel, nu trebuie uitată contribuția acestuia la arhitectura academica a Banatului. A fost unul dintre cei care au susținut fără rezerve planul de înființare a Universității de Vest, convins fiind că existența acesteia într-o regiune complexă din punct de vedere geopolitic ar reprezenta un câștig pentru cauza politică românească și ar stimula totodată spiritul creator al locului². Lucian Vasile Szabo abordează sistematic multe alte puncte cheie din biografia lui Bocu, fără să neglijeze punerea lor în contextele regionale și internaționale potrivite. Dincolo de preocupările sale punctuale non-politice trebuie spus că Bocu a fost un adversar neînduplecat al „tentației centralismului” (despre care am amintit mai sus).

După cum ne amintește și L.V. Szabo, citând publicația *Voința Banatului* (nr. 47 din 22 noiembrie 1936), crezul politic al lui Bocu nu era bazat pe respingerea ideii de unitate națională: „În atitudinea mea politică nu se manifestă un spirit federalist, ci spiritul celei mai depline unități. Aceasta nu înseamnă că sub pretexte și imputări naționaliste să fie promovată aici o politică centralistă, care să ne despoaie de toate bunurile noastre materiale și spirituale. Nu uniformizare, ci armonia faptelor diverse, echilibrul forțelor concurente, acesta îmi este idealul”³. Aceste considerații de o arzătoare actualitate arată pe deplin anvergura viziunii lui Sever Bocu și, poate cel mai important, o înțelegere realistă a cauzei bănățene.

Cartea propusă cititorilor de Lucian Vasile Szabo nu trebuie înțeleasă doar în cheia excepționalismului regional reprezentat aici de personalitatea și destinul lui Sever Bocu, ci trebuie să fie un bun pretext pentru reflecția chibzuită asupra unor teme și puncte cheie, care au animat odinioară agenda publică a României în general și a Banatului în special.

² Cf. Lucian-Vasile Szabo, *Sever Bocu: strategii publicistice și geopolitice*, Editura Universității de Vest, Timișoara 2016, p. 137-138.

³ *Ibidem*, p. 130.